

Explaining a model of the application of production jump components, reproductive barriers - support in empowerment rural cooperatives

Mohammad Jarire*¹, Fatemeh Staki Organi ², Milad Asadzadeh³

1. PhD student in Statistics, Faculty of Mathematical Sciences, Isfahan University, Isfahan, Iran.

2. Ph.D., Department of Information Retrieval and Data Science, University of Tehran, Tehran, Iran.

3. Master Department of Statistics Yasouj University, Yasouj, Iran.

CITATION: Jarire, M. Staki Organi, F. & Asadzadeh, M. (2023). Explaining a model of the application of production jump components, reproductive barriers - support in empowerment rural cooperatives. *Journal of Cooperation and Agriculture*, 12(45), 56-69. (In Persian).

DOI: 10.220 34/AJCOOP.2023.353438.1792

ARTICLE INFO

Keywords:

- removal of obstacles
- Production jump
- Empowerment

• Received:

26 July 2022

Revised:

4 March 2023

Accepted:

10 April 2023

Available online:

26 June 2023

ABSTRACT

Context and purpose. The main purpose of the research is to explain a model of the application of production jump components, removing obstacles in the empowerment of rural cooperatives in Kohgiluyeh and Boyerahmad province.

Methodology/approach. The current research is of the hybrid-alignment type. In the qualitative part, 10 experts of the cooperatives were selected using the targeted sampling method. In the quantitative part of the research method, it is a survey and 249 members of the cooperatives were selected by simple random sampling.

Findings and conclusions. The results of the theme analysis identified 6 main components of the production jump-removal of obstacles: social, economic, political-legal, managerial, educational, infrastructural indicators. The results of the structural equations showed that managerial-organizational indicators with a standard coefficient of 0.220 have the greatest impact; And legal-political indicators with a standard coefficient of 0.125 have the least impact on the empowerment of rural cooperatives. Therefore, it is possible to improve the performance of this sector by creating obstacles and paying attention to production indicators in the cooperative sector.

Originality. In previous researches, factors affecting the success and performance of cooperatives were repeatedly discussed. In this research, while taking into account the indicators identified in previous researches, specifically, the indicators of production jump-obstacles in the light of the statements of the supreme leader of the revolution and the second step of the extraction revolution and their role in empowering rural cooperatives have been studied. The method and results of this research are innovative.

EXTENDED ABSTRACT

Context and purpose. The main purpose of the research is to explain a model of the application of production jump components, removing obstacles in the empowerment of rural cooperatives in Kohgiluyeh and Boyerahmad province.

Methodology/approach. The current research is of the hybrid type - of the alignment type. In the qualitative part, the statistical population was cooperative field specialists, 10 of them were selected using the purposeful sampling method (theoretical saturation- key people selection approach). The research data collection tool is semi-structured interview and the data analysis method is thematic analysis. In the quantitative part, the research method is a causal survey and 249 members of the cooperatives were selected by simple random sampling. In the quantitative part, the research data collection tool is the researcher's questionnaire. Cronbach's alpha, content and concurrent validity were used to determine the reliability and validity of the questionnaire.

Findings and conclusions. In the qualitative part, in order to explain the utilization of indicators of removing barriers and production jump in the empowerment of cooperatives as an overarching theme (1 sub-overarching theme), 6 organizing themes and 65 basic themes were identified and a network of themes was extracted, and these main themes of this network are: The indicators are socio-cultural, supportive-economic, political-legal, managerial-structural, educational-research, process-infrastructural. In the quantitative part, the validation of the proposed model was investigated by factorial confirmation analysis and it was shown that the model of empowering cooperatives based on the indicators of removing barriers-production jump has structural validity and adequacy. The results of structural equations showed that Management-organizational indicators with a standard coefficient of 0.220 have the most impact; and legal-political indicators with a standard coefficient of 0.125 have the least impact on the empowerment of rural cooperatives.

Originality. In previous researches, factors affecting the success and performance of cooperatives were repeatedly discussed. In this research, while taking into account the indicators identified in previous researches, specifically, the indicators of production jump-obstacles in the light of the statements of the supreme leader of the revolution and the second step of the extraction revolution and their role in empowering rural cooperatives have been studied. The method and results of this research are innovative.

*Corresponding author

E-mail addresses: mohamad_jarire@yahoo.com (M. Jarire), sazmanomran1@gmail.com (F.Estaki Organi), mohamadjarire122@gmail.com (M.Asadzadeh).

تحلیل مسیر مولفه‌های جهش تولید، موانع‌زدایی - پشتیبانی در توانمندسازی تعاونی‌های روستایی

محمد جریره^{۱*}، فاطمه استکی اورگانی^۲، میلاد اسدزاده^۳

۱. دانشجوی دکتری رشته آمار، دانشکده علوم ریاضی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.
۲. دانش آموخته دکتری، گروه بازاریابی اطلاعات و علم داده، دانشگاه تهران، تهران، ایران.
۳. دانش آموخته کارشناسی ارشد آمار، دانشگاه یاسوج، یاسوج، ایران.

استناد: جریره، محمد، فاطمه، استکی اورگانی و اسدزاده، میلاد. (۱۴۰۲). تحلیل مسیر مولفه‌های جهش تولید، موانع‌زدایی - پشتیبانی در توانمندسازی تعاونی‌های روستایی. فصلنامه تعاون و کشاورزی، ۱۲(۴۵)، ۵۶-۶۹.

DOI: 10.22034/AJCOOP.2023.353438.1792

چکیده

زمینه و هدف: هدف اصلی تحقیق، تحلیل مسیر مولفه‌های جهش تولید، موانع‌زدایی در توانمندسازی تعاونی‌های روستایی در استان کهگیلویه و بویراحمد بود.

روش‌شناسی/رهیافت: تحقیق حاضر از نوع ترکیبی - همسوسازی است. در بخش کیفی، با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند تعداد ۱۰ نفر از خبرگان تعاونی‌ها انتخاب شدند. در بخش کمی روش تحقیق، پیمایشی - علی است و تعداد ۲۴۹ نفر از اعضای تعاونی‌ها به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب گردیدند.

یافته‌ها و نتیجه‌گیری: نتایج تحلیل مضمون، ۶ مولفه‌ی اصلی جهش تولید-موانع‌زدایی را شناسایی کرد: شاخص‌های اجتماعی، اقتصادی، سیاسی - قانونی، مدیریتی، آموزشی، زیرساختی می‌باشد. نتایج معادلات ساختاری نشان داد که شاخص‌های مدیریتی-سازمانی با ضریب استاندارد ۰/۲۲۰ دارای بیشترین تاثیر؛ و شاخص‌های قانونی-سیاسی با ضریب استاندارد ۰/۱۲۵ دارای کمترین تاثیر بر روی توانمندسازی تعاونی‌های روستایی دارد. از این رو، می‌توان با موانع‌زدایی و توجه به شاخص‌های تولید در بخش تعاونی، عملکرد این بخش را بهبود بخشید.

اصالت / نوآوری: در تحقیقات پیشین، عوامل موثر بر موفقیت عملکرد تعاونی مورد بحث قرار گرفت. در این تحقیق، ضمن در نظر گرفتن شاخص‌های شناسایی شده در تحقیقات پیشین، مشخصاً شاخص‌های جهش تولید-موانع‌زدایی در پرتو بیانات رهبر معظم انقلاب و گام دوم انقلاب استخراج و نقش آنها را در توانمندسازی تعاونی‌های روستایی مورد مطالعه قرار داده است. روش و نتایج این تحقیق، جنبه نوآوری دارد.

اطلاعات مقاله

واژگان کلیدی:

- موانع‌زدایی
- جهش تولید
- توانمندسازی
- تعاونی‌های روستایی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۱/۰۵/۱۷

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۱/۱۲/۱۳

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۲/۰۱/۲۱

تاریخ برخط:

۱۴۰۲/۰۳/۳۱

*نویسنده مسئول

پست الکترونیک: mohamad_jarire@yahoo.com (م، جریره)، sazmaneomran1@gmail.com (ف، استکی اورگانی)، mohamadjarire122@gmail.com (م، اسدزاده).

مقدمه

فنی- ساختاری-اداری: عدم ثبات قوانین و مقررات (Ghorbani et al, 2019) و پایین بودن سطح امنیت سرمایه گذاری (Chukwuebuka, 2021)، عقب‌ماندگی در حوزه فناوری (Noroozi, 2020)، وجود رانت و فساد در سیستم اداری (Alavi et al, 2018)، تصدی دولت بر تولید، ضعف زیرساخت- نظارت و عدم کارایی سیاست‌های حمایتی، متناقض بودن سیاست‌ها و قوانین (Mir & Karimi, 2021) و غیره اشاره کرد. با وجود این چالش‌ها در کشور، سطح امنیت سرمایه‌گذاری در راستای رونق تولید امیدوارکننده نمی‌باشد (Riazi, 2020). لذا برای غلبه بر این چالش‌ها و رونق تولید در سطح کشور، می‌بایست در بخش‌های مختلف اقتصادی (صنعت، کشاورزی، دام‌پروری و غیره) چه در سطح (عمومی- خصوصی- تعاونی)، موانع نمود.

در مطالعات مختلفی، عوامل متعددی بر جهش تولید و موانع موردبررسی قرار گرفت. متمرکز بر بهره‌وری و جهش تولید و استقرار شایسته‌سالاری، ایجاد زمینه‌های رهبری برای ارتقا و جهش تولید و حمایت از دستگاه‌های تولید، تشویق مداوم کارکنان به ارائه خدمات باکیفیت، مانع‌زدایی از تولید در نظام اداری کشور تسهیل خواهد شد (Kohnkhaki, 2021). اصلاح الگوی مصرف از سوی (بنگاه‌ها- مردم- تعاونی) نقش اساسی در ایجاد زیرساخت‌های تولید دارند که زمینه جهش تولید را فراهم می‌کنند (Shamkhani & Rashidi, 2020). به‌کارگیری فناوری‌های پیشرفته در حوزه تولید (Noroozi, 2020; Lehmann, 2021; Karupiah, 2021) بالا بودن سطح امنیت سرمایه‌گذاری (Chukwuebuka, 2021)، شفافیت اطلاعات- تضمین حقوق مالکیت- عدم رانت در سیستم اداری (Riazi, 2020)؛ Barahma, 2019؛ Naher, 2020) پیروی از اصول اقتصاد مقاومتی- پرهیز از شعارزدگی تقویت روحیه جهادی (Kazemi Rahbar et al, 2021)، حذف قوانین متناقض- نهادهای موازی و بوروکراسی‌های طولانی‌مدت (Shirzad

در چند سال اخیر، تحریم‌های شدید نابرابر علیه جمهوری اسلامی ایران، باعث گردید تا مسئولین اقتصادی کشور خودکفایی در زمینه تولید تأکید بیشتری نمایند. مقام معظم رهبری با نام‌گذاری چند سال اخیر به شعارهای مرتبط با این مسئله، حساسیت و اهمیت موضوع را روشن ساخت. شعارهایی چون «سال مقاومت اقتصادی»، «اصلاح الگوی مصرف»، «موانع، پشتیبانی و جهش تولید»، «تولید، دانش‌بنیان، اشتغال‌آفرین» سبب خودکفایی و توانمندی در چرخه تولیدی کشور گردید.

یک دهه از نام‌گذاری سال‌ها با عناوینی شامل مسائل اقتصادی می‌گذرد و با ورود به سال ۱۴۰۰ و نام‌گذاری آن به سال تولید، پشتیبانی‌ها و مانع‌گذاری، امسال سومین سال متوالی است که مقام معظم رهبری به‌طور متوالی مسئله خاص تولید را بعد از سال‌های ۹۹-۱۳۹۸ سال‌های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ اختصاص دادند. دو دیدگاه در خصوص، این نام‌گذاری‌ها وجود دارد: دیدگاه اول، این نام‌گذاری‌ها را نشأت گرفته از شرایط تحریمی کشور می‌دانند و دیدگاه دوم، عدم تحقق اهداف اقتصادی را عامل اصلی، توجه به مسائل اقتصادی در نام‌گذاری‌ها می‌دانند (Mir & Karimi, 2021). علیرغم اهمیت تولید و تأکید مقام معظم رهبری و مقامات اقتصادی کشور، همواره بخش تولید با موانع و چالش‌های زیادی مواجه بوده است (Noroozi et al, 2019). در این رابطه، عوامل مختلفی وجود دارد که سبب می‌شود که بخش تولید از چرخه رونق و رشد بازماند. لازم است که این موانع از میان برداشته شود. به برخی از این عوامل می‌توان به فقدان راهبرد توسعه صنعتی و جهت‌گیری در حمایت‌ها (Mirzakhani, 2020)، تأمین نقدینگی (Masalapor et al, 2019)، بدهی‌های معوق بانکی واحدهای تولیدی (Khalilian, 2019)، نامناسب بودن محیط (Dahiya, 2020) چالش‌های قانونی-

(et al, 2019) سبب رونق تولید و موانع در بخش‌های مختلف اقتصادی (صنعتی-کشاورزی و ...) می‌گردد. تعاونی‌ها مناسب‌ترین سازمان‌های مردم‌نهاد جهت مشارکت مردم در مدیریت منابع روستایی می‌باشند. لذا توانمندسازی تشکلهای مردم‌نهاد در بخش‌های تولید از قبیل بخش صنعت، کشاورزی تا خودکفایی کامل، می‌بایست به‌طور جدی مورد توجه قرار گرفته شود (Khosravi et al, 2019). سازمان‌های محلی نظیر تعاونی‌ها، دارای بهترین ظرفیت برای اجرا و مدیریت ابتکارات مربوط به توسعه مشارکتی بوده است. این تشکلهای، تأثیر پیرنگی در ایجاد همبستگی و همیاری در جامعه و تعالی بخشیدن به روح انسانی جهت کاهش فقر دارند. تعاونی‌های تولید به کشاورزان خرده‌پا کمک می‌کنند تا ظرفیت تولید و بازار رسانی خود را به‌منظور پاسخ‌گویی به چالش‌های رقابتی و فرصت‌های تجاری بازار بالا ببرند (Adhami et al, 2009). تعاونی‌ها نقش مهمی در شرایط تحریم‌های سخت اقتصادی در کشور دارند و همچنین نقش حیاتی در رونق تولید در سایه تأکیدات مقام معظم رهبری جهت تولید ملی و حمایت از تولیدکنندگان و کارآفرینان ملی - اشتغال زایی دارند (Yari & Eslambolchi, 2021). مطالعه چگونگی شکل‌گیری تعاونی‌ها در کشورهای در حال توسعه نشان می‌دهد که تعاونی‌ها نقش حیاتی در تأمین نیروی کار، زنجیره تأمین غذا و صنایع و تنظیم بازار کالای مصرفی و جلوگیری از افزایش قیمت‌ها دارد (Mikami, 2018). پیوند و اتصال، شعار «موانع‌زادایی، جهش تولید، اشتغال آفرینی» در عمل در بخش تعاونی‌ها، می‌تواند به بهبود عملکرد آن‌ها و در نهایت به توانمندسازی آن‌ها کمک کرد.

با وجود نقش توانمندسازی تعاونی‌های در اقتصاد روستایی، مطالعات کمی در زمینه‌ی توانمندسازی تعاونی‌های روستایی انجام شده است. مطالعات پیشین، به

طور عمده نقش عواملی چون مدیریت قوی (Lawless & Reynolds, 2006)، حمایت دولتی (Abbasi, 2009)، عوامل محیطی - اجتماعی (Rahbari et al, Heydarisareban, 2012)، اصلاح قوانین (Abbasi, Bozarjamehri et al, 2013)، عوامل اقتصادی از قبیل اعطای تسهیلات بانکی (2009; Movahedi, Ostadi, 2009; Abbasi, 2009; Alipoor, 2009)؛ شاخص‌های آموزشی و علمی (Rahbari et al, 2016; Movahedi, 2015) در توانمندی تعاونی‌ها مورد مطالعه قرار دادند و نقش شاخص‌های جهش تولید و موانع در توانمندسازی تعاونی‌ها کمتر مورد توجه قرار گرفته است. از این‌رو، مطالعه حاضر با بررسی و تبیین مؤلفه‌های جهش تولید - موانع بر توانمندسازی تعاونی‌ها درصدد پر کردن شکاف تحقیقاتی مزبور می‌باشد. از این‌رو، این تحقیق سعی می‌کند با یک رویکرد ترکیبی، یک الگوی از کاربست مؤلفه‌ها (شاخص‌ها) ی موانع‌زادایی - جهش تولید در توانمندسازی تعاونی‌ها ارائه دهد.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

تعاون و همکاری از الگوهای موفق اقتصادی - اجتماعی در جهان است که از اهداف آن، توسعه پایدار و برقراری عدالت اقتصادی می‌باشد (Karami & Aghaayi, 2014). بنابر ماده ۲ قانون شرکت‌های تعاونی مصوب ۱۳۵۰/۳/۱۶ (مجلس شورا)، شرکت تعاونی شرکتی است از اشخاص حقیقی و یا حقوقی که به‌منظور رفع نیازمندی‌های مشترک و بهبود وضع اقتصادی و اجتماعی شرکای از طریق خودیاری و کمک متقابل و همکاری آنان و تشویق به پس‌اندازی موافق اصولی که در این قانون مطرح است، تشکیل می‌شود؛ و به‌موجب ماده ۱۸ فصل دوم این قانون، انواع شرکت‌های تعاونی شامل تعاونی‌های کشاورزی - روستایی، تعاونی‌های مصرف‌کننده (مسکن - اعتبار و آموزشگاه‌ها) و تعاونی‌های کار (تعاونی

و فرایند تولید از تأمین مواد اولیه تا ساخت و عرضه محصولات مختلف به بازار است. موانع مختلفی در حوزه تولید وجود دارد. موانع شامل مانع‌گذاری از مقررات دست‌وپا گیر، مانع‌زدایی توسط سازمان‌های مانع‌تراش، مانع‌زدایی توسط مدیران مانع‌کوربین و ... (Mir & Karimi, 2020).

با بررسی شواهد موجودی می‌توان دریافت که بخش تولید در کشور ما فاصله بسیار زیادی با برنامه‌های توسعه کشور دارد (Mir & Karimi, 2021). این در حالی است که در یک دهه اخیر، اغلب شعارهای سال ماهیتی اقتصادی داشته و به شکلی متضمن حمایت از تولید داخل بوده‌اند؛ اما در عمل مشاهده می‌شود که کماکان استفاده کاملی از ظرفیت‌های تولیدی نشده و موانع و مشکلات متعددی پیش روی فعالان بخش تولیدی وجود دارد لذا برای بالا بردن سطح تولید و رونق اقتصادی لازم است که موانع موجود را از سر راه برداشت. به بیان بهتر، موانع‌زدایی کرد. مانع‌زدایی - جهش تولید همانند بخش‌های دولتی و خصوصی در بخش تعاونی نیز قابل‌اعمال و انجام می‌باشد. یکی از مهم‌ترین راهکارهای توانمندسازی و موفقیت تعاونی‌ها در مسیر حیات خود، مانع‌زدایی از چالش‌های موجود می‌باشد.

ادهمی و همکاران (Adhami et al, 2021) در پژوهش خود، عوامل مؤثر بر عملکرد تعاونی‌های تولید در حوزه آبریز استان خوزستان را مورد مطالعه قرار دادند. نتایج تحلیل عاملی نشان دادند که عوامل مؤثر بر عملکرد تعاونی‌های تولید در حوزه آبریز شامل عوامل اقتصادی - مالی، اجتماعی - فرهنگی، حقوقی - سیاسی، مدیریتی - فنی می‌باشد. همچنین نتایج تحلیل چند معیار نشان داد که معیار مدیریتی بیشترین اهمیت و تأثیر را در موفقیت و عملکرد تعاونی‌های تولید دارد.

کهن‌خاکی (Kohankhaki, 2021) در پژوهشی با استفاده از روش‌های کیفی تحلیل مضمون و معادلات ساختاری

های صنایع‌دستی، صیادان، کسب‌وکار و مشاغل آزاد) می‌باشند. همچنین در این قانون، نحوه تشکیل و نحوه فعالیت‌های تعاونی‌های مذکور به تفصیل تشریح شده است^۱. تعاونی‌ها، سازمان‌ها و نهادهای مردمی هستند که در عین برخورداری از خصوصیات و مشخصات یک واحد اقتصادی و تجاری، دارای ارزش‌های مکتبی و اجتماعی هم‌می‌باشند و می‌توانند مبین تلاش‌های دسته‌جمعی و گروهی اعضای تشکیل‌دهنده تعاونی برای نیل به اهداف مشترک و پیشرفت و توسعه باشند (Kazemi Rahbar et al, 2021). توسعه تعاونی‌ها از طریق تولید، ارائه خدمات مناسب و باکیفیت، ارتقای سطح درآمد، بهبود شرایط کار، نقش مؤثری در توسعه پایدار روستایی ایفا می‌کند (Karim, 2015). روستائیان با انجام فعالیت‌ها مبتنی بر تعاون - همکاری می‌توانند شرایط اقتصادی خود را بهبود ببخشند. رویکرد تعاونی، ضمن ایجاد اشتغال پایدار، راهکار مناسبی برای توانمندسازی روستائیان می‌باشد با این وجود، تعاونی‌ها در شروع آغاز - حین - ادامه فعالیت خویش، با چالش‌ها و موانع متعددی روبه‌رو هستند که باعث کند شدن فعالیت تولید در لغت به معنی استخراج، فرآورده، محصول، کار و عمل و نتیجه آمده است (Him, 2007 به نقل از Mir & Karimi, 2020) و در اقتصاد به معنی خلق مطلوبیت از طریق فعالیت‌های انسانی است. تولید دربردارنده خلق اشیاء به وسیله انسان نیز هست. همچنین شامل فعالیت‌های خدماتی از قبیل حفاظت و نگهداری، پاکیزه سازی و ... نیز می‌شود اما تعریف کلی‌تر از تولید، عبارت‌اند از هرگونه فعالیت‌ها و کار که عنصر یا عناصری از طبیعت را به مصرف انسان نزدیک‌تر می‌کند در فرایند تولید، مواد خام به محصولات پیچیده و صنعتی تبدیل می‌شود.

موانع از تولید با توجه به مفهوم معمول و کاربردی آن، نشانگر شناسایی و برطرف کردن هرگونه مشکل در مسیر

1. <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/9661>.

بیشترین تأثیر (۰/۵۱) در ایجاد تعاونی‌های تولید و توزیع می‌باشد.

حیدری و همکاران (Heydari et al, 2015) در پژوهش خود، شاخص‌های شناسایی تعاونی‌های موفق را مورد ارزیابی قرار دادند. در این تحقیق، عوامل اقتصادی، اجتماعی، حقوقی، مدیریتی، فردی - آموزشی، شاخص‌های اشتغال‌زایی، سودآوری، ویژگی‌های مدیران تعاونی (سطح تحصیلات، تخصص)، تداوم فعالیت، میزان مشارکت و رضایت اعضای از مهم‌ترین شاخص‌های مهم در شناسایی تعاونی‌های موفق کشاورزی معرفی شدند.

موحدی (Movahedi, 2015) در پژوهشی، هفت شاخص مؤثر بر تشکیل و توسعه تعاونی‌های دانش‌آموختگان رشته‌های کشاورزی شناسایی کردند که عبارت‌اند از: حمایت همه‌جانبه دولت، عوامل فرهنگی - اجتماعی، باور و اعتقاد به تعاون، کارآفرینی و اشتغال، مشاوره و آموزش، حمایت مالی و اعتباری و حمایت رسانه.

کریمی و آقایی (Karami & Aghaayi, 2014) در پژوهشی، عوامل شخصیتی مؤثر بر موفقیت تعاونی‌ها تولیدی کشاورزی را در استان کرمانشاه مورد بررسی قرار دادند. در این تحقیق نشان داده شد که ۶ ویژگی شخصیتی دربرگیرنده وجود روحیه کارآفرینی، علاقه به کار تولیدی (علاقه)، انگیزه برای کار تولیدی (انگیزه)، توانایی ابتکار و نوآوری، روحیه انعطاف‌پذیر در کار، توانایی ریسک‌پذیری؛ و عوامل مدیریتی و اقتصادی بر موفقیت تعاونی‌ها مؤثر هستند.

پزشکی راد و همکاران (Pezeshkird et al., 2013) در پژوهشی با استفاده از روش دلفی، چندین راهکار در راستای توانمندسازی تعاونی‌ها در سطح کشور ارائه دادند. نتایج تحقیق نشان دادند که جلسات توجیهی، جلسات آموزشی و تشویق و پاداش از مهم‌ترین راهکارها در

تفسیر، مدلی از موانع‌زادایی در سازمان‌های تولیدی کشور ارائه داده است. بر طبق نتایج کیفی، ۸ (هشت) شاخص مؤثر در موانع‌زادایی شناسایی گردید که عبارت‌اند از: پشتیبانی دولتی، اصلاح قوانین تولید، سیاست‌های پولی و مالی، اصلاح نظام مالیاتی، تسهیل شرایط تولید، بهبود سیستم اداری، کنترل تورم، جهش تولید.

موحدی (Movahedi, 2021) در پژوهش خود، راهکارهایی در راستای توسعه کسب‌وکارهای الکترونیک در تعاونی‌های زنان روستایی در استان اصفهان ارائه داده است. در این پژوهش در قالب ۹ مقوله شامل بسترسازی زیرساختی فناوری، حمایتی - تسهیلاتی، آموزش - اطلاع‌رسانی - فرهنگ‌سازی، مدیریت و سیاست‌گذاری، قانونی - حقوقی، توانمندسازی فردی، شرایط اقتصادی، شرایط فرهنگی - اجتماعی، ارتباطی - تعاملی شناسایی شدند.

میر و کریمی (Mir & Karimi, 2021) در پژوهشی با استفاده از تحلیل مضمون، شاخص‌های مرتبط با موانع را در پرتو سخنان مقام معظم رهبری و مستندات گام دوم انقلاب شناسایی کردند. نتایج کیفی تحقیق مبنی بر شناسایی چهار شاخص اصلی شامل موانع شناختی و معرفتی (دینی و آرمان خواهانه، علمی و دانش‌محور)، موانع‌زادایی نهادی و سازمانی (بهبود و اصلاح ساختار، نظارت و پایش)، موانع فرایندی و عملیاتی (عملکردی و پشتیبانی)، موانع مشارکتی و مردمی (ترغیبی، مسئولیت و تلاش) متکی بود.

رهبری (Rahbari et al, 2016) در پژوهشی باهدف ارزیابی مؤلفه‌های زمینه‌ساز ایجاد تعاونی‌های تولید و توزیع محصولات کشاورزی؛ شش مؤلفه (فردی، روان‌شناختی، آموزشی، محیطی، اجتماعی و اقتصادی) را شناسایی کردند. نتایج نشان دادند که عوامل اقتصادی دارای

تحقیق به شمار می‌آید که تعداد آن‌ها ۷۰۵ نفر بودند با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۲۴۹ نفر از آن‌ها به صورت نمونه‌گیری تصادفی ساده به‌عنوان نمونه آماری در بخش کمی تحقیق انتخاب شدند. روایی صوری ابزار گردآوری داده‌های تحقیق (پرسش‌نامه) به‌وسیله خبرگان (متخصصان در تعاونی‌ها)؛ و روایی سازه‌ای آن به‌وسیله بار عاملی (تحلیل تأییدی عاملی) مورد تأیید قرار گرفت. پایایی آن به‌وسیله ضریب آلفای کرونباخ (۰/۸۹) مورد تأیید قرار گرفت. تجزیه و تحلیل کمی داده‌ها در نرم‌افزار لیزرل نسخه ۸ صورت گرفت.

یافته‌ها

الف) یافته‌های کیفی

برای تحلیل داده‌های به‌دست‌آمده از فن تحلیل مضمون و تشکیل شبکه مضامین بر اساس روش آترید-استرلینگ (Attride-Stirling, 2001) استفاده گردید. در مرحله کدگذاری باز ۱۴۳ کد شناسایی گردید. در نهایت از طریق کدگذاری محوری به ۱ مقوله فراگیر، ۵ مقوله سازمان‌دهنده و ۶۵ مضمون پایه دست پیدا شد. شاخص‌های موانع‌زادگی و جهش تولید در راستای توانمندسازی تعاونی‌ها مستخرج از مصاحبه‌ها به روش تحلیل مضمون در جدول (۱) ارائه شده است:

بر اساس چارچوب مذکور (شبکه مضامین تشکیل شده)، الگوی کاربست شاخص‌های موانع‌زادگی - جهش تولید در توانمندسازی تعاونی‌ها شامل ۶ شاخص فرهنگی - اجتماعی، حمایتی - اقتصادی، مدیریتی - ساختاری، سیاسی - قانونی، آموزشی - پژوهشی، فرایندی - زیرساختی می‌باشد. منظور از شاخص‌های «فرهنگی - اجتماعی»، شاخص‌هایی است که برخاسته از فرهنگ، هنجارها و پدیده‌های اجتماعی می‌باشد که در بهبود و رونق تولید در صنایع تولیدی (مشخصاً تعاونی‌های تولیدی و کار) مؤثر هستند.

جهت توانمندسازی تعاونی‌های تولیدی در سطح کشور می‌باشد.

با مرور تحقیقات پیشین ملاحظه می‌شود که محققان سعی بر آن داشتند که شاخص‌های موانع و جهش تولید مورد ارزیابی و مطالعه قرار دهند. برای بهبود و تسری این نتایج به بخش تعاونی‌ها، در این تحقیق، سعی شده است که شاخص‌های موجود از موانع‌زادگی - جهش تولید در بخش تعاونی‌های تولیدی مورد ارزیابی قرار گیرد.

روش‌شناسی تحقیق

طرح پژوهش حاضر، ترکیبی از نوع هم‌سوسازی است. در فاز اول، طرح پژوهش کیفی و روش آن به‌طور ویژه «مطالعه موردی کیفی» است، روشی به مطالعه عمیق موضوع و جنبه‌های پنهان آن می‌پردازد. مشارکت کنندگان بالقوه‌ی پژوهش، اعضای تعاونی‌های روستاهای منتخب در استان کهگیلویه و بویراحمد می‌باشد که با استفاده از «رویکرد هدفمند» با روش «انتخاب افرادی کلیدی» و استفاده از معیار «اشباع نظری»، ۱۰ نفر از آن‌ها به‌عنوان نمونه مصاحبه انتخاب گردید. داده‌های پژوهشی به‌وسیله مصاحبه‌های نیم ساختاریافته و با رعایت موازین آن، در مدت تقریبی نیم ساعت گردآوری شد. همگی اعضای نمونه دارای تجربه کافی (بیش از ۵ سال و جزو اعضای هیئت‌مدیره تعاونی‌ها و دارای مدرک تحصیلی مرتبط با تعاون و توسعه روستایی هستند) در تعاونی‌ها بودند. پس از داده‌های گردآوری شده با استفاده از نرم‌افزار Nvivo نسخه ۸، از طریق فن تحلیل مضمون و تشکیل شبکه، مورد تحلیل قرار گرفت. برای بررسی اعتبار شبکه مضامین به‌دست‌آمده، از معیارهای اعتبارسنجی کیفی قابل قبول و قابل اعتماد بودن استفاده گردید.

در فاز کمی، یک پرسش‌نامه محقق ساخته مبتنی بر شبکه مضامین (مضامین سازمان و پایه) طراحی شد. در جامعه وسیع‌تری از تحقیق توزیع گردید. کلیه اعضای تعاونی‌های استان کهگیلویه و بویراحمد، اعضای جامعه

جدول ۱. مؤلفه‌های موانع‌زادایی و پشتیبانی - جهش تولید

مضامین سازمان‌دهنده	مضامین پایه
عوامل فرهنگی - اجتماعی	- ایجاد انگیزه تعاون در بین مردم برای کار
	- برجسته کردن الگوی عملی در راستای تشویق تولید
	- نكوهش سستی و بیکاری
	- مشارکت مردمی (در مراحل تصمیم‌گیری، تدوین، انجام) پروژه‌های اقتصادی تعاونی‌ها
	- افزایش مشارکت با کارگاه‌های تولیدی روستایی (خانگی - کشاورزی - صنعتی)
	- تشویق و ترغیب افراد توانمند به ایجاد شغل‌های توسعه‌ای در روستا
	- مدیریت مشارکتی با رویکرد جهادی
	- نهادینه فرهنگ تعاون و همکاری در بین مردم روستا
	- استفاده از تمام پتانسیل‌های فرهنگی - گردشگری روستایی در جهت کسب درآمد پایدار
	- نهادینه فرهنگ تولید و سازندگی
	- نهادینه کردن اصلاح الگوی مصرف
	- نهادینه فرهنگ خوداتکایی
	- نهادینه کردن فرهنگ بهره‌وری و خودکارآمدی
عوامل حمایتی - اقتصادی	- ایجاد بستر مناسبی برای رقابت محوری
	- نهادینه کردن فرهنگ خودباوری
	- نهادینه کردن فرهنگ «اقتصاد مقاومتی»
	- تخصیص و استفاده از منابع و امکانات مناسب
	- تخصیص تسهیلات بانکی برای رونق فعالیت‌های اقتصادی تعاونی
	- جذب و ترغیب سرمایه‌گذاران (بومی و خارجی) برای مشارکت در فعالیت‌های اقتصادی تعاونی‌ها
	- حمایت از طرح‌ها و ایده‌های اقتصادی
	- توجه به مشاغل خانگی - کشاورزی در روستا
	- اعطای وام‌های اشتغال و بلاعوض به کارگاه‌های تولیدی در روستا
	- حمایت از ایجادکنندگان مشاغل روستایی
	- حمایت از نیروی کار (زنان سرپرست خانوار)
	- افزایش مشوق‌های تولید در روستا
	- توجه به مشکلات اقتصادی مردم روستا
- حمایت از کشاورزان	
عوامل مدیریتی - ساختاری	- حمایت از تولیدی‌های غیرفعال جهت شروع مجدد فعالیت خود
	- ایجاد درآمدهای پایدار برای روستا
	- ایجاد چشم‌انداز متمرکز بر بهره‌وری و جهش تولید توسط مدیران تعاونی
	- حمایت تعاونی‌ها از دستگاه‌های تولید
	- شناسایی فرصت‌ها برای بهبود
	- تشکیل صندوق‌های محلی در راستای حمایت مالی از کارآفرینان
	- رعایت کردن شایسته‌سالاری در انجام کارها و انتصابات اعضای تعاونی‌ها
	- شناسایی ایرادات ساختاری و اصلاح آن در تعاونی‌ها
	- مدیریت قوی تعاونی‌ها
	- پیشگیری از تبعیض در فعالیت‌های تعاونی
	- مسئولیت‌پذیری و پاسخ‌گویی
	- مدیریت و ریشه‌یابی مشکلات تولیدی‌ها در روستا

- متعهد بودن تمامی مدیران تعاونی‌ها
- ایجاد زمینه‌های رهبری برای ارتقا و جهش تولید توسط تعاونی‌ها
- تشویق مداوم کارکنان تعاونی به ارائه خدمات باکیفیت توسط مدیریت
- حذف نهادهای موازی و شرایط مداخله‌گر

عوامل قانونی - سیاسی

- استفاده از قوانین و برنامه‌های توسعه برای توانمندسازی تعاونی‌ها
- ایجاد بستر قانونی برای بومی‌سازی فعالیت‌های تعاونی‌ها در روستا
- ارائه طرح‌های اقتصادی جدید و سودآور به شوراهای جهت تصویب در شورای عالی استان
- ایجاد بستر مناسب در راستای ساده سازی قوانین تولید
- ایجاد بستری مناسب در راستای اجرای راحت قوانین تولید
- همسو بودن خط‌مشی و سیاست تعاونی‌ها با سیاست کلی دولت مبتنی بر جهش تولید- موانع‌زادی
- حذف بوروکراسی‌های طولانی مدت
- حذف قوانین متناقض و پیچیده

عوامل آموزشی - پژوهشی

- پرورش نیروی خلاق
- استفاده از نخبگان در تدوین و انجام پروژه‌های اقتصادی
- استفاده از نظرات دانشگاهی و خبرگان در فعالیت‌های تعاونی
- توجه به مقوله تحقیق و توسعه
- آموزش و مهارت‌افزایی
- حمایت علمی از تولید و فناوری
- برگزاری دوره‌های آموزشی مهارت‌های تخصصی کارگاه‌های تولیدی انفرادی- گروهی در روستا (خانگی، کشاورزی و صنعتی)
- آموزش بکارگیری فناوری‌های جدید در تولید

فرایندی و زیرساختی

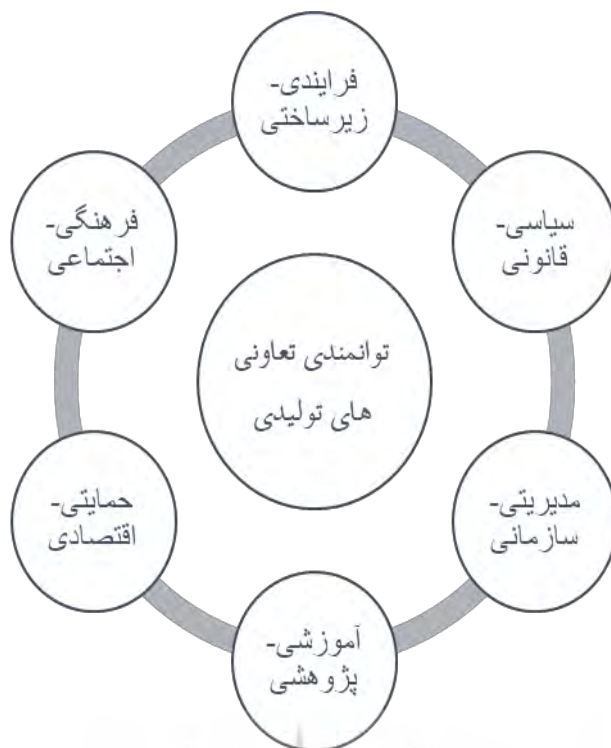
- توجه به استعدادها و علایق‌ها (اهمیت دادن به خلاقیت و نوآوری)
- ارائه امکانات نرم‌افزاری- سخت‌افزاری مناسب به تولیدکنندگان (تولیدی‌های انفرادی و مشاغل خانگی)
- همکاری با تولیدکنندگان و شرکت‌های کارآفرین
- بکارگیری فناوری‌های پیشرفته در حوزه تولید
- بررسی، ارزیابی و کنترل مستمر فرایندها در تعاونی‌ها
- سیستم رسیدگی و پیگیری شکایا (مردم، کشاورزان، تولیدکنندگان روستایی)

کنند. وجود قانون مناسب و انعطاف‌پذیر (ساده) می‌تواند در بهبود عملکرد تعاونی‌ها در حوزه تولید- توزیع و خدمات مؤثر باشد.

منظور از شاخص‌های آموزشی-پژوهشی، شاخص‌هایی می‌باشد که تعاونی‌ها با تکیه بر آموزش و پژوهش می‌توانند به بهبود عملکرد خود کمک کنند. این فعالیت‌ها (آموزشی- پژوهشی) می‌تواند با مشارکت سازمان فنی و حرفه‌ای و دانشگاه‌ها و شرکت‌های دانش‌بنیان نیز صورت گیرد.

منظور از شاخص‌های مدیریتی- ساختاری، شاخص‌هایی می‌باشد که در سازوکارهای مدیریتی و ساختاری- رویه‌ای در درون تعاونی‌ها است که اهداف، وظایف، نحوه فعالیت و عملکرد آن‌ها را مشخص می‌کند. وجود سازوکارهای مدیریتی- ساختاری مناسب در تعاونی‌ها می‌تواند سبب بهبود عملکرد آن‌ها گردد.

منظور از شاخص‌های قانونی- سیاسی، شاخص‌هایی است که توسط قانون برای ترسیم و تعیین محدوده خط‌مشی‌ها و سیاست تعاونی‌ها وضع می‌گردد و تعاونی‌ها باید محور فعالیت‌های خود را در چارچوب آن تنظیم

شکل ۱. شبکه مضامین (یافته‌های تحقیق)

با مراجعه به مبانی نظری و پژوهشی نشان می‌دهد که مضامین سازمان دهنده و پایه موجود در این پژوهش، با مبانی و پیشینه‌های پژوهشی همسو است **جدول (۲)**؛ که نشان‌دهنده تأیید اعتبار پژوهش بر اساس شیوه همسوسازی می‌باشد.

شاخص‌های فرآیندی- زیرساختی، شاخص‌هایی است که تعاونی‌ها با تکیه بر زیرساخت‌ها (سخت‌افزاری و نرم‌افزاری) و امکانات- رویه‌ها، در انجام دادن وظایف خود کمک می‌گیرند. لذا در اختیار داشتن ابزارها و زیرساخت‌های پیشرفته و مدرن می‌تواند کمک شایان توجهی در بهبود عملکرد تعاونی‌ها در حوزه‌های تولیدی- کار- خدمات و توزیع کند.

جدول ۲. شواهد همسوسازی شاخص‌های موانع زدایی- جهش تولید بر توانمندسازی تعاونی‌های تولیدی بر اساس رویکرد راهبردی

آگاهی‌دهندگان	پیشینه پژوهشی	پیشینه نظری	مضامین سازمان دهنده
۱. بیانات رهبر معظم انقلاب ۲. گام دوم انقلاب ۳. خبرگان و متخصصان در بخش تعاونی‌های تولیدی	(Heydarisarban,2012) (Mir & Karimi,2021) (Rahbari et al,2016) (Kohankhaki,2021) (Abdolmalki,2014) (Heydari et al,2015)	-	فرهنگی- اجتماعی
۱. بیانات رهبر معظم انقلاب ۲. گام دوم انقلاب ۳. خبرگان و متخصصان در بخش تعاونی‌های تولیدی	(Mir & karimi,2021) (Kohankhaki,2021) (Rahbari et al,2016) (Alipoor,2009) (Heydarisarban,2012) (Heydari et al,2015)	-	حمایتی- اقتصادی

۱. بیانات رهبر معظم انقلاب ۲. گام دوم انقلاب ۳. خبرگان و متخصصان در بخش تعاونی‌های تولیدی	(Kohankhaki,2021)، (Mir & Karimi,2021)، (Adhami et al,2021)، (Heydari et al,2015)	-	قانونی-سیاسی
۱. بیانات رهبر معظم انقلاب ۲. گام دوم انقلاب ۳. خبرگان و متخصصان در بخش تعاونی‌های تولیدی	(Kohankhaki,2021)، (Mir & Karimi,2021)، (Adhami et al,2021)	-	مدیریتی- ساختاری
۱. بیانات رهبر معظم انقلاب ۲. گام دوم انقلاب ۳. خبرگان و متخصصان در بخش تعاونی‌های تولیدی	(Kohankhaki,2021)، (Mir & karimi,2021)، (Rahbari et al,2016)، (Aini et al, 2012)، (Hashemi et al,2014)	-	آموزشی- پژوهشی
خبرگان و متخصصان در بخش تعاونی‌های تولیدی	(Kohankhaki,2021)، (Mir & karimi,2021)، (Movahedi,2021)	-	فرایندی- زیرساختی

ب) یافته‌های کمی:

تعداد ۲۱ نفر (حدود ۲۵ درصد) از پاسخ‌دهندگان را زنان؛ و ۶۴ نفر (حدود ۷۵ درصد) را مردان تشکیل می‌دهند. بیش از نیمی از پاسخ‌دهندگان دارای مدرک لیسانس مرتبط (کشاورزی، همیاری، توسعه روستایی، غیره) و حدود ۳۰ درصد از آن‌ها دارای مدرک فوق‌لیسانس و دکتری می‌باشند. بیشترین فراوانی سنی مرتبط به رده سنی ۳۶-۴۵؛ و کمترین فراوانی مرتبط به رده سنی ۲۵-۳۵ می‌باشد.

جدول ۳. آمار توصیفی شاخص‌های فرهنگی- اجتماعی موانع زدایی- جهش تولید در توانمندسازی تعاونی‌ها

مضامین پایه (گویه)	میانگین	انحراف معیار	سطح معناداری	رتبه میانگین	آماره آزمون خی دو
فرهنگی-اجتماعی	۳/۹۳۶	۰/۷۶۲	۱/۰۰۰	۵/۰۵	(۰/۰۰۰)۱۶۶/۷۴
حمایتی-اقتصادی	۳/۸۶۵	۰/۸۹۰	۰/۰۰۰	۳/۵۱	
مدیریتی-سازمانی	۴/۲۶	۰/۷۵۶	۰/۰۰۰	۵/۴۱	
سیاسی-قانونی	۳/۹۸	۰/۷۳۰	۰/۰۰۰	۳/۱۸	
زیرساختی-فرایندی	۳/۹۸۵	۰/۸۱۶	۰/۰۰۰	۴/۰۴	
آموزشی-پژوهشی	۴/۰۹	۰/۸۷۶	۰/۰۰۰	۳/۸۴	

جدول (۳)، میانگین و انحراف معیار میزان توانمندسازی مبتنی بر شاخص‌های هفت‌گانه (موانع-جهش تولید) را ارائه می‌دهد. ملاحظه می‌شود که میانگین نمره «مدیریتی-سازمانی» در توانمندسازی تعاونی‌ها دارای بیشترین نمره (۴/۲۶) و میانگین نمره «حمایتی-اقتصادی»، دارای کمترین میانگین نمره (۳/۸۶) می‌باشد. از

***: معنادار در سطح خطای ۱ درصد. این سطح معناداری بدان معناست که میانگین نمره شاخص‌ها به‌طور معناداری بزرگ‌تر از میانگین نظری (عدد ۳) می‌باشد. در جدول فوق، با توجه به ستون سطح معناداری، ملاحظه می‌شود که شاخص‌های هفت‌گانه مورد مطالعه در توانمندسازی تعاونی‌ها تأثیر معناداری دارند.

اعتبارسنجی الگو پرداخته می‌شود. پژوهشگران در هنگام کار با معادلات ساختاری با دو مدل سروکار دارند. یکی مدل اندازه‌گیری و دیگری مدل ساختاری. به استناد مدل‌های اندازه‌گیری شاخص‌های مورد مطالعه، میانگین واریانس استخراجی برای بررسی روایی همگرا در [جدول \(۴\)](#) ارائه شده است.

سویی با توجه به ستون رتبه میانگین، ملاحظه می‌شود از میان شاخص‌های مدیریتی-سازمانی با ضریب میانگین ۵/۴۱ بیشترین اهمیت و تأثیر را در توانمندسازی تعاونی‌ها دارد.

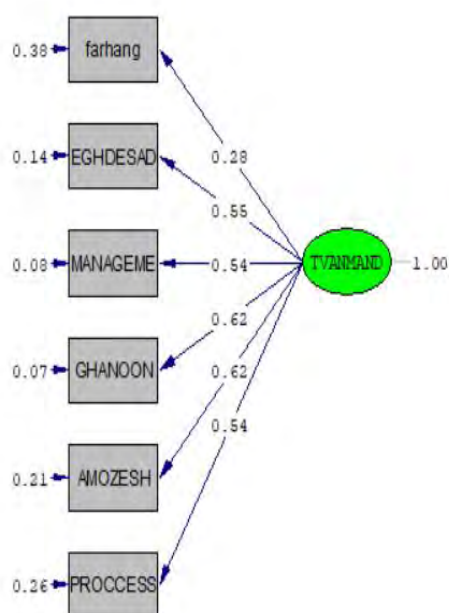
ج) اعتبارسنجی الگو

در ادامه، با استفاده از معادلات ساختاری (مدل‌های ساختاری و اندازه‌گیری) و شاخص‌های کفایت به

جدول ۴. میانگین واریانس استخراجی (AVE) - پایایی ترکیبی (CR) شاخص‌ها

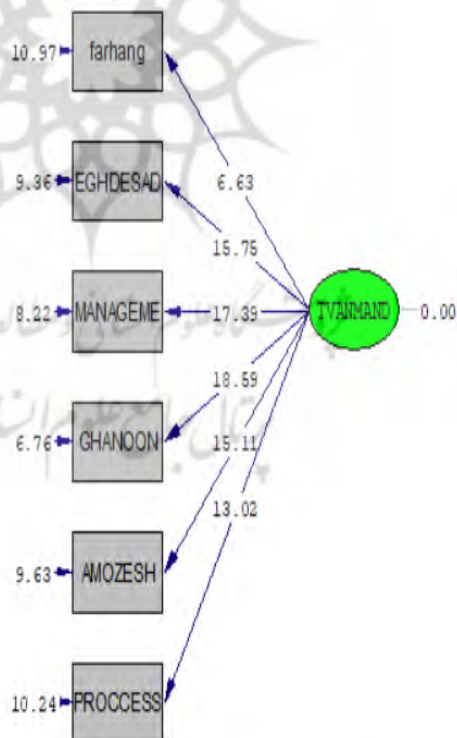
نتیجه	CR	AVE	شاخص
روایی همگرا		۰/۴۱۱	فرهنگی-اجتماعی
روایی همگرا		۴/۰۴	حمایتی-اقتصادی
روایی همگرا		۰/۵۴۶	مدیریتی-سازمانی
روایی همگرا		۰/۴۷۸	قانونی-سیاسی
روایی همگرا		۰/۶۲۵	آموزشی-پژوهشی
روایی همگرا		۰/۵۲۰	فرایندی-زیرساختی

با توجه به اینکه مقدار AVE برابر ۰/۴ است، لذا می‌توان گفت کلیه شاخص‌ها دارای روایی همگرا مناسب است.

Chi-Square=75.24, df=9, P-value=0.00000, RMSEA=0.0172

نمودار ۱. تبیین الگوی نهایی تحقیق (توانمندی سازی تعاونی مبتنی بر شاخص‌های موانع- جهش تولید): یافته‌های پژوهش - حالت ضرایب استاندارد

Chi-Square=75.24, df=9, P-value=0.00000, RMSEA=0.0172

نمودار ۲. تبیین الگوی نهایی تحقیق (توانمندی سازی تعاونی مبتنی بر شاخص‌های موانع- جهش تولید): یافته‌های پژوهش - معنادار بودن ضرایب.

از نمودار (۱) و (۲) ملاحظه می‌شود که کلیه شاخص‌های مورد مطالعه دارای بار عاملی و روایی همگرای مناسب است. پس از تحلیل عاملی تأییدی و بیش از شروع مدل ساختاری، شاخص‌های بزارش مدل اندازه‌گیری ارزیابی گردد. در نتیجه گام بعدی بزارش مدل است. مطابق جدول زیر داریم:

جدول ۵. مقدار شاخص‌های نیکویی - بزارش مدل

شاخص	نماد	مقدار مجاز	مقدار به دست آمده	نتیجه
مطلق	نسبت x^2/df	کوچک‌تر از ۳	۸/۳۶	عدم تأیید
	RMSEA	کوچک‌تر از ۰/۰۸	۰/۰۱۷	تأیید
	GFI	بزرگتر از ۰/۸	۰/۹۸	تأیید
نسبی	AGFI	بزرگتر از ۰/۸	۰/۸۶	تأیید
	NFI	بزرگتر از ۰/۹	۰/۹۳	تأیید
	NNFI	بزرگتر از ۰/۹	۰/۹۷	تأیید
	IFI	بزرگتر از ۰/۹	۰/۹۴	تأیید
تعدیل یافته	CFI	بزرگتر از ۰/۹	۰/۸۸	عدم تأیید
	PGFI	بزرگتر از ۰/۵	۰/۵۱	تأیید
	PNFI	بزرگتر از ۰/۵	۰/۷۷	تأیید

با توجه به مقادیر به دست آمده برای شاخص‌های نیکویی بزارش، مشاهده می‌شود که مدل اندازه‌گیری ما در اکثر شاخص‌ها بزارش حدنصاب قابل قبول را به دست آمده آورده است. ماهیت جامعه‌ی آماری از مهم‌ترین دلیل، مناسب بودن برخی از شاخص‌های کفایت مدل است.

جدول ۶. ضرایب مسیر شاخص‌های مدل تحقیق

مسیر	آماره تی	ضریب بتا	نتیجه
فرهنگی، اجتماعی - توانمندسازی	۲/۶۶	۰/۱۳۲	معنی دار
اقتصادی، حمایتی - توانمندسازی	۲/۴۶	۰/۱۷۶	معنی دار
مدیریتی، سازمانی - توانمندسازی	۲/۹۵	۰/۲۲۰	معنی دار
قانونی، سیاسی - توانمندسازی	۳/۸۶	۰/۱۲۵	معنی دار
آموزشی، پژوهشی - توانمندسازی	۳/۲۹	۰/۱۹۸	معنی دار
فرایندی، زیرساختی - توانمندسازی	۲/۵۰	۰/۱۴۹	معنی دار

(چون مقدار آماره تی در ناحیه بحرانی (۱/۹۶ و ۱/۹۶) قرار نگرفته است و از سوی ضریب برآورده شده بتا،

از جدول فوق ملاحظه می‌شود که هر شش شاخص مذکور بر توانمندسازی تعاونی‌ها تأثیر معنادار مثبت دارد

پژوهش‌های میر و کریمی (Mir & Karimi, 2021)، کهن خاکی (Kohankhaki, 2021)، همخوانی دارد. همچنین به لحاظ تحلیل (کمی سازی) تأثیرگذاری چالش‌های مذکور بر سر راه موفقیت (توانمندی سازی) تعاونی‌ها با تحقیقات موحدی (Movahedi, 2015)، رهبری و همکاران (Rahbari et al, 2016)، علی‌پور (Alipoor, 2009)، هاشمی و همکاران (Hashemi et al, 2014)، حیدری ساربان (Heydarisarban, 2012) و ... همخوانی و مشابهت دارد.

تبیین الگوی موجود در پژوهش نشان داد که شاخص‌های مدیریتی - ساختاری تأثیر مستقیم معناداری بر روی توانمندسازی تعاونی‌های تولیدی دارد. از شاخص‌های مؤثر بر توانمندسازی تعاونی‌ها، مدیریت مناسب (قوی) تعاونی‌هاست (Karami & Aghaayi, 2014). در این زمینه شبلی و همکاران (Shabanali et al, 2006)، روسا و همکاران (Russoa et al, 2000)، لومپکین و دس

(Lumpkin & Dess, 1996) توانایی‌های-ویژگی‌های مدیریتی را از شاخص‌های مؤثر بر موفقیت تعاونی‌ها برشمردند. از این‌رو، مدیریت مناسب و شیوه مدیریت در تعاونی‌ها، نقش مهمی در تصمیم‌گیری، سیاست‌گذاری و تعیین راهبرد دارند. همچنین شاخص‌های آموزشی-پژوهشی تأثیر مستقیم معناداری بر روی توانمندسازی تعاونی‌های تولیدی دارد. یافته مزبور با نتایج تحقیقات رهبری و همکاران (Rahbari et al, 2016)، هاشمی و همکاران (Hashemi et al, 2014)، آینی (Aini, 2012)، حیدری ساربان (Heydarisareban, 2012) در ارتباط با اثربخشی شاخص‌های آموزشی-پژوهشی بر توانمندسازی تعاونی‌های تولیدی، مطابقت و همخوانی دارد. به‌علاوه، شاخص‌های فرایندی-زیرساختی تأثیر مستقیم معناداری بر روی توانمندسازی تعاونی‌های تولیدی دارد. همان‌طور که تحلیل داده‌ها نشان داد، به‌کارگیری فناوری پیشرفته (سخت‌افزار- نرم‌افزار) از میان شاخص‌های فرایندی-زیرساختی دارای بیشترین تأثیر در توانمندسازی تعاونی‌های تولیدی می‌باشد. این یافته مزبور با نتایج تحقیقات نوروزی و همکاران (Noroozi et al, 2020)، لهن (Lehmann, 2021) و کاروپیه (Karupiah, 2021) همخوانی دارد.

مثبت می‌باشد). همچنین ملاحظه می‌شود که شاخص مدیریتی-سازمانی با ضریب استاندارد ۰/۲۲۰ بیشترین تأثیر؛ و شاخص قانونی-سیاسی با ضریب استاندارد ۰/۱۲۵ کمترین میزان تأثیرگذاری را بر روی توانمندسازی تعاونی‌ها دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

تعاونی‌ها در شروع آغاز-حین- ادامه فعالیت خویش، با چالش‌ها و موانع متعددی روبه‌رو هستند که فعالیت (حیات) آن‌ها را متزلزل می‌کنند. لذا شناسایی این چالش‌ها و موانع برای تداوم حیات و عملکرد مناسب تعاونی ضروری می‌باشد. به دلیل شدت تحریم‌های ظالمانه، فعالیت کسب‌وکارها در بخش خصوصی و تعاونی‌ها دچار مشکلات عدیده‌ای شدند که برخی از آن‌ها را با تعطیلی روبه‌رو کرد. این موضوع سبب شد تا رهبر معظم انقلاب چند سال اخیر را پی‌درپی با موضوع تولید، موانع‌زایی و پشتیبانی نام‌گذاری کند. مسئله موانع‌زایی نه‌تنها در بخش خصوصی، بلکه در بخش تعاونی‌ها از اهمیت زیادی برخوردار می‌باشد. یقیناً موانع‌زایی می‌تواند سبب توانمندسازی در بخش تعاونی‌ها گردد و رونق تولید در روستاها را شاهد باشیم. از این‌رو، شناسایی موانع و فاکتورهای موانع در بخش تعاونی‌های روستایی می‌تواند کمک شایان توجهی به بهبود تولید در روستا کند. از این‌رو، در این تحقیق، توانمندسازی تعاونی‌ها بر اساس شاخص‌های موانع- جهش تولید مورد مطالعه قرار گرفت. در این تحقیق، با استفاده از تحلیل مضمون، در راستای توانمندسازی تعاونی‌ها بر اساس شاخص‌های موانع- جهش تولید؛ ۱ مضمون فراگیر، ۶ مضمون سازمان دهنده و ۶۵ مضمون پایه شناسایی گردید. این یافته‌ها در قالب ۶ شاخص اصلی طبقه‌بندی شدند که این شاخص عبارت‌اند از: فرهنگی- اجتماعی، حمایتی- اقتصادی مدیریتی- ساختاری، سیاسی- قانونی، آموزشی- پژوهشی، فرایندی- زیرساختی. نتایج حاصله در این پژوهش به لحاظ وجود مشکلات عدیده بر سر راه توانمندسازی تعاونی‌ها در حوزه تولید و لزوم بازیابی مجدد ساختار موجود تعاونی‌ها (از نظر اقتصادی) با

تبیین واریانس از تحلیل معادلات ساختاری نشان داد که شاخص‌های سیاسی - قانونی، آموزشی - پژوهشی بیشترین تأثیر؛ و شاخص اجتماعی - فرهنگی کمترین تأثیر را بر روی توانمندسازی تعاونی‌ها دارد. در مقابل، در تحقیقاتی چون رهبری و همکاران (Rahbari et al, 2016)، عبدالملکی و همکاران (Abdolmalaki et al, 2014)، استادی و علی‌زاده (Ostadi & Alizade, 2009)، شاخص اقتصادی - حمایتی بیشترین تأثیر را در توانمندسازی و تشکیل تعاونی‌های تولیدی دارد. این در حالی است که در پژوهش حیدری ساربان (Heydarisareban, 2012) شاخص‌های اجتماعی دارای بیشترین تأثیر بر روی توانمندسازی و عملکرد تعاونی‌های تولیدی دارد.

بررسی پیشینه و تاریخچه تأسیس - نحوه - شیوه تأسیس شرکت‌های تعاونی (به‌ویژه تعاونی‌های روستایی)، نشان می‌دهد که هدف از ایجاد این تعاونی‌ها، سازمان‌دهی روستائیان و کشاورزان، تقویت سازوکارهای تولید جمعی، مشارکت در تأمین نهاده‌ها و توزیع محصولات و توانمندسازی جامعه محلی است. نیل به چنین اهدافی مستلزم وجود توان مدیریتی قوی در تعاونی‌ها می‌باشد و در اکثر موارد ملاحظه می‌شود که مدیران از توانایی مدیریتی مناسب و تخصص - مهارت لازم برخوردار نیستند. همچنین دیده‌شده است برخی از مدیران رده‌بالا در تعاونی‌ها، مدرک تحصیلی و تخصص لازم مرتبط با موضوع اساس‌نامه شرکت تعاونی را ندارد. این مسئله سبب شده است که فعالیت حرفه‌ای در تعاونی‌ها در جهت رونق تولید در روستا انجام نگردد. لذا لازم است که برنامه‌هایی بلندمدت - مستمر باهدف تربیت نیروی انسانی حرفه‌ای و خلاق برای اداره تعاونی‌ها، به‌وسیله اداره کل تعاونی‌های هر استان برگزار گردد.

دخالت دولت، نهادهای موازی و شرایط مداخله‌گر، از مواردی است که سبب عدم استقلال کامل تعاونی‌ها می‌شود و درنهایت تعاونی‌ها را در انجام فعالیت‌های خویش با چالش روبه‌رو می‌کند. لذا حذف نهادهای موازی و

شرایط مداخله‌گر منجر می‌شود که تعاونی‌ها آزادانه در چارچوب ترسیم‌شده (بر اساس اساس‌نامه شرکت) فعالیت کنند. این مسئله در بسیاری از زمینه‌ها سبب می‌شود که تعاونی‌ها به اهداف دلخواه خود برسند و در انجام وظایف و فعالیت‌های خود موفق شوند. پیشنهاد می‌شود که مدیران تعاونی‌ها به ارزیابی دقیق موانع قانونی - سیاسی از قبیل بوروکراسی طولانی‌مدت، قوانین دست و پاگیر، قوانین متناقض در اساس‌نامه تعاونی‌ها بپردازد و حتی الامکان درصد حذف و کاهش آن‌ها باشند. همچنین پیشنهاد می‌شود که ضمن حمایت اقتصادی از تعاونی‌های تولیدی، ساختار آن‌ها مجهز به بروزترین فناوری شوند تا توانایی ایجاد خلاقیت و نوآوری را داشته باشند.

اقبال و مشارکت مردمی از دیگر شاخص‌هایی است که برای حیات تعاونی‌ها در روستا حائز اهمیت باشد که این مقوله از شرایط فرهنگی - اجتماعی روستا نشأت می‌گیرد. لازم است که تعاونی‌ها، شرایط فرهنگی - اجتماعی از قبیل ایجاد انگیزه و علاقه کاری - مشارکت مردمی را در روستا مورد توجه قرار گیرد. از دیگر شاخص‌هایی که می‌تواند تأثیر سوء (مثبت) بر روند حیات (انجام وظایف و فعالیت‌های اقتصادی) تعاونی بگذارد، شرایط سیاسی - قانونی است. برخی از قوانین، چالش‌ها و مشکلات (موانع) متعددی پیش روی تعاونی‌های روستایی قرار می‌دهد. لذا نیاز است حتی‌الامکان چنین قوانینی حذف یا متناسب با قلمرو فعالیت‌های تعاونی‌ها، اصلاح و تغییر یابند.

از دیگر چالش‌های مهم پیش روی تعاونی‌ها (تولیدی روستایی)، ساختار قدیمی آن‌هاست. لذا پیشنهاد می‌شود که تعاونی‌ها در راستای توانمندسازی خود، اصلاحاتی در نحوه عملکرد، ساختار، فعالیت‌ها و فرایندها و رویه‌های مدیریتی خود ایجاد کنند تا ضمن رونق و بهبود عملکرد تعاونی‌ها، عدالت اقتصادی محقق گردد.

از مهم‌ترین محدودیت‌های تحقیق می‌توان به پراکندگی جامعه آماری و عدم تمایل تعدادی اعضای

میلاذ اسد زاده: (مفهوم‌پردازی، روش‌شناسی، بررسی اطلاعات و پایش و بازبینی و ویرایش)

جامعه به پاسخ‌گویی سؤالات تحقیق بود که با پیگیری‌های مکرر، این مشکل مرتفع گردید.

قدردانی و تشکر

مشارکت نویسندگان

این پژوهش تحت حمایت هیچ ارگان و سازمانی نبوده است.

محمد جریره: (مفهوم‌پردازی، روش‌شناسی، بررسی اطلاعات و پایش، بازبینی و ویرایش و نظارت و سرپرستی).
فاطمه استکی اورگانی: (مفهوم‌پردازی، روش‌شناسی، بررسی اطلاعات و پایش و بازبینی و ویرایش)

Reference

- Mir, A; Karimi, S.M. (2021) reference to the words of the Supreme Leader and documents of the second step of the revolution. *Specialized Quarterly Journal of Administrative Studies and Research*, 3, (9), 62-75. In Persian.
- Noroozi, M. (2019). Mental barriers to production boom. *Tadbir Journal*, 29, (313), 35-55. In Persian
- Mirzakhani, A. (2020). Obstacles to jump production in Iran. *Journal of Developmental Thoughts*, 1(6), 30-36. In Persian.
- Mosalipour, H.; Tahan, M. (2019). Examining obstacles and problems of saffron and barberry export and providing solutions to increase export (case study: South Khorasan province). *Saffron Research Journal*, 7, (1), 83-97. In Persian.
- Khalilian, M.J. (2019). Challenges, strategies and requirements of production boom in the Islamic Republic of Iran. *Knowledge of Islamic Economics*, 11, (21), 111-130. In Persian.
- Dahiya, R., & Rangnekar, S. (2020). Harnessing demographical differences in life satisfaction: Indian manufacturing sector. *International Journal of Business Excellence*, 22(2), 247-261.
- Ghorbani, P.; Adalati Shahriari, J.; Haqsan Kashani, F.; Kabaranzad Kaidim, M.R.; Shadnoush, N.A. (2019). Identifying and prioritizing the influential components of the resistance economy on the entrepreneurial process. *Basij strategic studies*, 22, (82), 101-128. In Persian.
- Chukwuebuka, B. A. (2021). Does foreign direct investment influence manufacturing sector growth in Middle East and North African region? *International Trade, Politics and Development*, 5(1), 71-85.
- Alavi, M.; Faqih, A.H.; Musa Khani, M.; Najaf Beigi, R. (2018). Studying the roots of administrative corruption in Iran's government organizations. *Iranian Management Sciences*, 13, (49), 1-16. In Persian.
- Noroozi, R; Shujaei, S.; Samii, RA; Saidi, P. (2020). The future scenario of Iran's standardization system in the field of production technology. *Journal of Organizational Culture Management*, 18, (55), 113-140. In Persian.
- Mir, A; Karimi, S.M. (2021). Analyzing the theme of removing barriers to production in the administrative system with reference to the words of the Supreme Leader and documents of the second step of the revolution. *Specialized Quarterly Journal of Administrative Studies and Research*, 3, (9), 62-75. In Persian.
- Riazi, Vahid (2020). The native model of providing investment security with an emphasis on the economic dimension. *Interdisciplinary Studies of Strategic Knowledge*, Volume 10, Number 39, pp. 59-86. In Persian.
- Kohnkhaki, S. (2021). Presenting the model of removing barriers to production in the production organizations of the country. *Specialized Quarterly Journal of Administrative Studies and Research*, 3, (9), 34-45. In Persian.
- Shamkhani, A.; Rashidi, M. (2020). Modifying the consumption pattern, a platform for the realization of production jump. *Scientific Quarterly of Hamedan Police Science*, 7, (25), 37-44. In Persian.
- Lehmann, R. (2021). Forecasting exports across Europe: What are the superior survey indicators? *Empirical Economics*, 60(5), 2429-2453.
- Karupiah, K., Sankaranarayanan, B., & Subramaniam, S. (2021). Evaluation of the Barriers in the Adoption of Automated Technology by the Manufacturing Sector: A Case from India. In *Advances in Materials and Mechanical Engineering* (pp. 421-429). Springer, Singapore
- Barahma, M. M., ALi, K. B., Nashief, M., & Al-Awlaqi, M. A. (2019). The impact of human resources Management strategies on the strategic agility: A field study in large and medium Yemeni manufacturing Sector. *Journal of Social Sciences (COES&RJ-JSS)*, 8(4), 611-629.
- Naher, N., Hoque, R., Hassan, M. S., Balabanova, D., Adams, A. M., & Ahmed, S. M. (2020). The influence of corruption and governance in the delivery of frontline health care services in the public

- sector: a scoping review of current and future prospects in low and middle-income countries of south and south-east Asia. *BMC public health*, 20, 1-16.
- Leader, F; Golafzai's face, M. (2020). Compilation of knowledge-based resistance economy strategies. *Journal of Strategic Management Studies*, 4, (13), 239-272. In Persian.
- Shirzad, H.; Moin, A. (2019). Investigating and analyzing the agricultural and economic characteristics of the development of cultivation and processing of medicinal plants with the approach of production boom and resistance economy goals in the exploitation system of the country. *Cooperative and Village Quarterly*, 38 and 39, 9-22. In Persian.
- Khosravipour, Bahman; Adham Maleki, Marjan; Sarostani, M. (2019). Necessity of participatory management in irrigation networks with emphasis on education. National conference of agricultural industry and commercialization: Ahvaz. In Persian.
- Adhami, M.; Khosravipour, b. Ghanian, M. (2020). Evaluation of the effective factors on the performance of production cooperatives in the catchment area of Khuzestan province with an emphasis on the management of irrigation and drainage networks. *Journal of Cooperatives and Agriculture*, 10, (40), 1-32. In Persian.
- Yari, H.R.; Islambolchi, A.R. (2020). Presenting a model of business sustainability in successful cooperatives of Hamadan province. *Journal of Cooperation and Agriculture*, 10, (40), pp. 137-98. In Persian.
- Mikami, K. 2018. Are cooperative firms a less competitive form of business? Production efficiency and financial viability of cooperative firms with tradable membership shares. *Economic Systems*, 42 (1), 487-502.
- Lawless, G., & Reynolds, A. (2006). Rural Food Cooperative, Case Studies Reveal Critical Retail Success Factors. *Rural Cooperative*, Vol. 72, No 5.
- Abbasi, M. (2009). Baru Co-operation (co-operation in thought). Tehran: Rural Development Institute of Iran. In Persian.
- Heydari Sarban, V. (2011). Investigating factors affecting the success of rural production cooperatives (Parsabad city). *New Perspectives in Human Geography*, 2, 103-118. In Persian.
- Bozarjamehri, Kh. Hadizadeh Bazaz, M. (2013). Analysis and review of effective structures in the development of rural production cooperatives in Khorasan Razavi province from the point of view of experts, *Geography and Urban Planning*, 8, 85-100. In Persian.
- Alipour, H.R. (2009). Investigating the empowerment factors of the cooperative sector in Gilan province with an emphasis on strengthening small and medium enterprises and carrying out extensive activities and managing large economic enterprises. *Journal of Cooperative and Agriculture*, 20, (210 and 211), 135-147. In Persian.
- Ostadi, H.; Alizadeh, A. (2009). Examining the ways of government support for the formation and development of cooperatives through the granting of bank facilities (Kohgiluyeh and Boyer Ahmad provinces). *Cooperative and Agriculture Magazine (Cooperative)*, 20, (206 and 207), 47-58. In Persian.
- Movahedi, R. (2015). Analysis of indicators related to the formation and development of agricultural graduate cooperatives. *Journal of Cooperatives and Agriculture*, 4, (16), 131-150. In Persian.
- Rahbari, M.; Shafi Thab, N. Taheri, N. (2016). Investigating the factors affecting the creation of cooperatives for the production and distribution of agricultural products in the rural settlements of Gonabad city. *Cooperative and Agriculture Quarterly*, 5, (20), 141-170. In Persian.
- Karami, Sh.; Aghaayi, H. (2014). Analysis of personality factors affecting the success of agricultural production cooperatives. *Journal of Cooperative and Agriculture*, 3, (12), 47-74. In Persian.
- Kazemi Rahbar, M.; Afsharnjad, A.; Former Amini, Z.A.; Sadeh, A. (2021). Pathology of policymaking in the field of cooperation in the drafting stage. *Journal of Interdisciplinary Studies of Strategic Knowledge*, 11, (43), 279-304. In Persian.
- Karim, M.H. (2015). Economy and rural development. Noor Alam Publications: Tehran. In Persian.
- Movahedi, R. (2021). Analysis of e-business development strategies in rural women's cooperatives. *Journal of Cooperatives and Agriculture*, 10, (40), 1-28. In Persian.
- Heydari, F; Naderi Mehdi, K. and Yaqoubi Farani, A. (2015). Identification indicators of successful agricultural cooperatives. *Cooperative and Agriculture Quarterly*, 4, (14), 39-60 In Persian.
- Pezeshki, Rad, G.; Bigleri, Negin; Zamani Mian Dashti, Nasser (2013). Strategies for empowering production cooperatives from the point of view of national and provincial experts. *Economic research and agricultural development of Iran (Agricultural Sciences of Iran)* In Persian.
- Hashemi, F.; Malek Mohammadi, A.; Mohadi Mohammadi, H. (2014). Effectiveness of educational extension services in agricultural cooperatives of Alborz provinces. *Agricultural Education Management Research*, (32), 56-69. In Persian.

- Russoa, C. D., Weatherspoonb, C., Peterson, B., & Sabbatinia, M. (2000). Affects of manager's power on capital structure: A study of Italian agricultural cooperatives. *Intl. Food and Agribusiness Manage. Rev.*, 3, 27-39
- Lumpkin, G. T. & Dess, G. G. (1996). Clarifying the entrepreneurial orientation construct and linking it to performance. *Academy of Management Review*, 21 (1), 135-172.
- Aini, Y., Mahazril, H. A. K., Hafizah, Y., Zuraini (2012). Factors affecting cooperatives; performance in relation to strategic planning and members' participation. *Social and Behavioral Sciences*, Vol 65, 100 – 105.

